

Категорія справи № 918/539/16: **Господарські справи (до 01.01.2019); Майнові спори; Право власності на землю у тому числі;; Інший спір про право власності на землю; усунення порушення прав власника.**

Надіслано судом: **07.07.2022**. Зареєстровано: **07.07.2022**. Оприлюднено: **08.07.2022**.

Дата набрання законної сили: **07.07.2022**

Номер судового провадження: **не визначено**

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

07 липня 2022 року

м. Київ

справа № 918/539/16

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду:
Краснова Є. В., Мачульського Г. М.,

Уркевича В. Ю.- головуючого,

розглянувши в порядку письмового провадження касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Селищанський гранітний кар'єр»

на постанову Північно-західного апеляційного господарського суду від 10.03.2022 (головуючий суддя Гудак А. В., судді Петухов М. Г., Мельник О. В.)

за скаргою керівника Сарненської окружної прокуратури

на дії державного виконавця Сарненського районного відділу державної виконавчої служби Західного міжрегіонального управління юстиції (м. Львів) у справі

за позовом керівника Сарненської місцевої прокуратури Рівненської області в інтересах держави в особі Головного управління Держгеокадастру у Рівненській області

до Товариства з обмеженою відповідальністю «Селищанський гранітний кар'єр»,

третья особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні позивача - Державна інспекція сільського господарства в Рівненській області

про звільнення самовільно зайнятої земельної ділянки 0,4940 га та стягнення шкоди, заподіяної внаслідок самовільного її зайняття у розмірі 14 150,43 грн,

ВСТАНОВИВ:

ІСТОРІЯ СПРАВИ

Короткий зміст позовних вимог та скарги на дії державного виконавця

1. Керівник Сарненської місцевої прокуратури Рівненської області в інтересах держави в особі Головного Управління Держгеокадастру у Рівненській області (далі - ГУ Держгеокадастру у Рівненській області, позивач) звернувся до Господарського суду Рівненської області з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю «Селищанський гранітний кар'єр» (далі - ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр», відповідач), в якому (з урахуванням заяви про зміну предмета позову) просив звільнити самовільно зайняту внаслідок розміщення відвалу вскришних порід земельну ділянку площею 0,4940 га на території Селищанської сільської ради Сарненського району (далі - Селищанська сільрада) та привести у придатний для використання стан.

2. Позовні вимоги мотивовані тим, що ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» використовує земельну ділянку площею 0,4940 га шляхом розміщення відвалу вскришних порід за межами земельної ділянки, наданої в оренду відповідно до договору оренди землі від 23.04.2008, документи, які посвідчують право користування вказаною земельною ділянкою відсутні.

3. Рішенням Господарського суду Рівненської області від 20.09.2016 позов задоволено. Зобов'язано ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» звільнити самовільно зайняту внаслідок розміщення відвалу вскришних порід земельну ділянку площею 0,4940 га на території Селищанської сільради та повернути у придатний для використання стан.

4. 07.10.2016 на виконання вказаного рішення судом першої інстанції видано наказ

№ 918/539/16.

5. Постановою виконавця обов'язків начальника Сарненського районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Рівненській області (далі - Сарненський районний ВДВС ГТЮ у Рівненській області) від 02.02.2017 відкрито виконавче провадження № 53290036 з примусового виконання наказу № 918/539/16, виданого 07.10.2016 Господарським судом Рівненської області.

6. 28.08.2020 начальником Сарненського районного відділу державної виконавчої служби Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Львів) (далі - Сарненський районний ВДВС) винесено постанову про закінчення виконавчого провадження № 53290036 з примусового виконання наказу № 918/539/16, виданого 07.10.2016 Господарським судом Рівненської області (далі - постанова від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036) про зобов'язання ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» звільнити

самовільно зайняту внаслідок розміщення відвалу вскришних порід земельну ділянку площею 0,4940 га на території Селищанської сільради та повернути у придатний для використання стан.

7. 14.05.2021 керівник Сарненської окружної прокуратури (далі - прокурор) звернувся до Господарського суду Рівненської області із скаргою на дії органу державної виконавчої служби, в якій просить суд визнати рішення начальника Сарненського районного ВДВС Яська Д. В. від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 з примусового виконання рішення Господарського суду Рівненської області від 20.09.2016 у справі № 918/539/16 неправомірним та скасувати постанову від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036.

8. Крім того, прокурор просить суд поновити пропущений строк на подання цієї скарги.

9. На обґрунтування пропуску десятиденного строку на подання скарги прокурор зазначив, що про закінчення виконавчого провадження йому стало відомо тільки 13.05.2021 у ході ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження.

Короткий зміст судових рішень судів попередніх інстанцій

10. Господарський суд Рівненської області ухвалою від 22.06.2021 відмовив Сарненській окружній прокуратурі у поновленні строку на подання скарги на дії органу державної виконавчої служби. Скаргу залишив без розгляду.

11. Ухвала суду першої інстанції мотивована тим, що у Сарненській окружній прокуратурі був доступ до автоматизованої системи виконавчого провадження, тому остання мала можливість слідкувати за винесенням державним виконавцем постанов в межах даного виконавчого провадження, зокрема і постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036.

12. Місцевий господарський суд зазначив, що стягувач, який подав до відповідного органу заяву про відкриття виконавчого провадження та не отримавши у визначений законом строк задоволення своїх вимог, вважається обізнаним про ймовірність порушення його прав у виконавчому провадженні незалежно від того, чи отримав він від державного виконавця певні документи виконавчого провадження.

13. З огляду на викладене суд першої інстанції дійшов висновку, що наведені у скарзі причини пропуску процесуального строку не можуть вважатись поважними в розумінні статей 119, 341 Господарського процесуального кодексу України, оскільки не містять посилань на дійсно істотні перешкоди для своєчасного та належним чином оформленого звернення зі скаргою до господарського суду.

14. Північно-західний апеляційний господарський суд постановою від 10.03.2022 ухвалу Господарського суду Рівненської області від 22.06.2021 у справі № 918/539/16 скасував та передав скаргу на розгляд Господарського суду Рівненської області.

15. Судове рішення мотивовано тим, що відсутність доказів направлення Сарненським районним ВДВС постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036, зокрема, Сарненській місцевій прокуратурі, свідчить про порушення прав останньої бути обізнаною про хід виконавчого провадження та на здійснення своєчасних процесуальних заходів для запобігання порушенню її прав та охоронюваних законом інтересів.

16. При цьому суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що права сторони у виконавчому провадженні щодо обізнаності про стан виконавчого провадження будуть належним чином реалізовані лише у випадку вчинення виконавцем дій, спрямованих на надсилання документів у порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження» та відповідними підзаконними нормативними актами.

Короткий зміст вимог касаційної скарги

17. У квітні 2022 року до Верховного Суду надійшла касаційна скарга ТОВ «Селищанський гранітний кар`єр» (скаржник), в якій скаржник просить скасувати постанову Північно-західного апеляційного господарського суду від 10.03.2022 та залишити в силі ухвалу Господарського суду Рівненської області від 22.06.2021.

АРГУМЕНТИ УЧАСНИКІВ СПРАВИ

Доводи касаційної скарги та заперечень на неї

18. Обґрунтовуючи касаційну скаргу, ТОВ «Селищанський гранітний кар`єр» зазначає, що сторона виконавчого провадження повинна знати про стан своїх прав, цікавитися станом виконавчого провадження, відсутність дій сторони з метою з'ясування стану виконавчого провадження не може слугувати підставою для поновлення строку на звернення до суду, підставами для поновлення строку є справді непереборні обставини, які об'єктивно перешкодили стороні в реалізації її прав.

19. Скаржник вказує, що орган державної виконавчої служби направляв постанову про закінчення виконавчого провадження прокурору, однак останній тривалий час, маючи можливість довідатися про порушення своїх прав, ігнорував свій обов'язок та не цікавився станом виконавчого провадження, а тому підстави для поновлення строку на звернення до суду відсутні.

20. При цьому ТОВ «Селищанський гранітний кар`єр» вважає, що судом апеляційної інстанції не враховані правові висновки, викладені у постановках об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 04.02.2022 у справі № 925/308/13-г, постановках Верховного Суду від 14.08.2019 у справі № 910/7221/17, від 12.01.2021 у справі № 910/8794/17, від 08.06.2021 та від 12.10.2021 у справі № 918/333/13-г, від 20.10.2020 у справі № 5019/337/11.

21. Скаржник, посилаючись на пункти 2, 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України, також зазначає про необхідність відступу від правових висновків, викладених в постановках Верховного Суду від 09.10.2019 та від 11.10.2019 у справі № 910/22695/13, та про відсутність висновку Верховного Суду щодо застосування статті 28 Закону України «Про виконавче провадження», Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 (далі - Правила) та Регламенту внутрішньої письмової кореспонденції, затвердженого наказом Публічного акціонерного товариства «Укрпошта» від 30.11.2017 № 1660 (далі - Регламент).

22. Крім того, ТОВ «Селищанський гранітний кар`єр» зазначає, що не було повідомлено про дату, час та місце розгляду справи (10.03.2022), тому суд апеляційної інстанції повинен був відкласти розгляд справи. Натомість апеляційний господарський суд розглянув скаргу, чим на думку скаржника, порушив його право на судовий захист.

23. У відзивах на касаційну скаргу прокурор та ГУ Держгеокадастру у Рівненській області зазначають, що відсутність доказів направлення Сарненським районним ВДВС постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036, зокрема, Сарненській місцевій прокуратурі, свідчить про порушення прав останньої бути обізнаною про хід виконавчого провадження та на здійснення своєчасних процесуальних заходів для запобігання порушенню її прав та охоронюваних законом інтересів.

24. З огляду на викладене просять касаційну скаргу залишити без задоволення, а постанову суду апеляційної інстанції - без змін, як таку, що ухвалена з дотриманням норм матеріального та процесуального права.

25. Інші учасники справи правом на подання письмового відзиву на касаційну скаргу, передбаченого статтею 295 Господарського процесуального кодексу України, не скористалися.

ПОЗИЦІЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Оцінка аргументів учасників справи і висновків судів першої та апеляційної інстанцій

26. Відповідно до частини першої статті 300 Господарського процесуального кодексу України, переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права.

27. Верховний Суд дослідив наведені у касаційній скарзі доводи, перевірів на підставі встановлених фактичних обставин справи правильність застосування судами попередніх інстанцій норм матеріального та процесуального права та вважає, що касаційна скарга не підлягає задоволенню з огляду на таке.

28. Суди попередніх інстанцій встановили, що рішенням Господарського суду Рівненської області від 20.09.2016 позов задоволено.

29. 07.10.2016 на виконання вказаного рішення судом першої інстанції видано наказ № 918/539/16.

30. 25.01.2017 Сарненським районним ВДВС ГТУЮ у Рівненській області зареєстровано заяву заступника керівника Сарненської місцевої прокуратури від 01.12.2016 № 36-2586 вих-16, в якій останній просить прийняти до виконання наказ Господарського суду Рівненської області № 918/539/16, виданий 07.10.2016 та відкрити на підставі зазначеного виконавчого документа виконавче провадження.

31. Постановою виконувача обов'язків начальника Сарненського районного ВДВС ГТУЮ у Рівненській області від 02.02.2017 відкрито виконавче провадження № 53290036 з примусового виконання наказу № 918/539/16, виданого 07.10.2016 Господарським судом Рівненської області.

32. 02.02.2017 Сарненський районний ВДВС ГТУЮ у Рівненській області надіслав сторонам виконавчого провадження, зокрема Сарненській місцевій прокуратурі, для відома постанову про відкриття виконавчого провадження.

33. 07.02.2019 заступником керівника Сарненської місцевої прокуратури за результатами ознайомлення 29.01.2019 з матеріалами виконавчого провадження № 53290036 подано на ім'я начальника Сарненського районного ВДВС ГТУЮ у Рівненській області Яська Д. В. скаргу на бездіяльність заступника начальника Сарненського районного відділу ДВС ГТУЮ у Рівненській області Дисюк Т. В.

34. Постановою про результати перевірки законності виконавчого провадження від 21.02.2019 визнано дії заступника начальника Сарненського районного відділу ДВС ГТУЮ у Рівненській області Дисюк Т. В. такими, які вчинені у відповідності до вимог статті 27 Закону України «Про виконавче провадження», однак з порушенням вимог статті 63 Закону України «Про виконавче провадження».

35. 26.02.2020 заступником начальника Сарненського районного ВДВС винесено постанову про накладення штрафу на ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» в сумі 5100,00 грн за невиконання без поважних причин у встановлений виконавцем строк рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії.

36. Листами від 26.02.2020 № 11223 та від 16.03.2020 № 12045 Сарненським районним ВДВС надіслано Сарненській місцевій прокуратурі для відома вказану постанову про накладення штрафу на ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» та постанову про визначення для ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» розміру мінімальних витрат виконавчого провадження.

37. 13.03.2020 заступником начальника Сарненського районного ВДВС винесено постанову про накладення штрафу на ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» в сумі 10 200,00 грн за повторне невиконання рішення боржником, яку надіслано для відома Сарненській місцевій прокуратурі листом від 13.03.2020.

38. 01.06.2020 виконувачем обов'язків керівника Сарненської місцевої прокуратури за результатами ознайомлення 29.05.2020 з матеріалами виконавчого провадження № 53290036 подано на ім'я начальника Сарненського районного ВДВС Яська Д. В. скаргу на бездіяльність старшого державного виконавця Сарненського районного ВДВС.

39. За результатами розгляду вказаної скарги начальником Сарненського районного ВДВС Яськом Д. В. винесено постанову від 19.06.2020, якою дії заступника начальника Сарненського районного ВДВС Дисюк Т. В. визнано такими, які вчинені у відповідності до вимог статей 63, 66 Закону України «Про виконавче провадження».

40. 28.08.2020 Сарненським районним ВДВС надіслано Сарненському відділу поліції Головного управління Національної поліції у Рівненській області повідомлення про вчинення кримінального правопорушення в якому орган державної виконавчої служби просить поліцію вирішити питання про притягнення до кримінальної відповідальності керівника ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» відповідно до статті 382 Кримінального кодексу України. Примірник вказаного повідомлення також надіслано стягувачу - Сарненській місцевій прокуратурі.

41. 28.08.2020 начальником Сарненського районного ВДВС винесено постанову про закінчення виконавчого провадження № 53290036.

42. Статтями 6, 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

43. Порядок примусового виконання судових рішень і рішень інших органів, зокрема врегульовано Законом України «Про виконавче провадження».
44. Згідно із статтею 1 Закону України «Про виконавче провадження» виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) - сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню.
45. Пунктом 5 частини першої статті 2 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що виконавче провадження здійснюється з дотриманням засад справедливості, неупередженості та об'єктивності.
46. Примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (частина перша статті 5 Закону України «Про виконавче провадження»).
47. Гарантією прав фізичних і юридичних осіб у виконавчому провадженні є можливість оскарження дій або бездіяльності державних виконавців.
48. Відповідно до статті 339 Господарського процесуального кодексу України сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права.
49. Схожа за змістом норма закріплена у частині першій статті 74 Закону України «Про виконавче провадження», якою визначено, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом.
50. Стаття 74 Закону України «Про виконавче провадження» є загальною нормою по відношенню до статей 339- 341 Господарського процесуального кодексу України, адже застосовується до більш широкого кола відносин: 1) відносин, які виникають при оскарженні дій щодо виконання будь-якого виконавчого документа, а не тільки рішення суду; 2) відносин, які виникають при оскарженні дій державного виконавця не тільки до суду, але й до органів державної виконавчої служби.
51. Під час оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, на виконанні яких перебуває виконавчий документ господарського суду, слід дотримуватися відповідних положень Господарського процесуального кодексу України, вміщених у розділі VI «Судовий контроль за виконанням судових рішень», зокрема, щодо права на звернення зі скаргою у строк десять календарних днів, визначений пунктом «а» частини першої статті 341 цього Кодексу (такий правовий висновок викладено у постанові Великої Палати Верховного Суду від 13.09.2019 у справі № 920/149/18 (провадження № 12-297Гс18).
52. Отже дотримання строку звернення скажника зі скаргою є однією з умов реалізації права на оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення.
53. Пунктом «а» частини першої статті 341 Господарського процесуального кодексу України встановлено, що відповідну скаргу може бути подано до суду у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права.
54. Відповідно до частини другої статті 341 Господарського процесуального кодексу України пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.
55. Тлумачення змісту термінів «дізналася» та «повинна була дізнатися», що містяться у положеннях статті 341 Господарського процесуального кодексу України свідчить, що в ній закріплено презумпцію обов'язку особи знати про стан своїх прав у виконавчому провадженні, доведення факту, через який сторона не знала про порушення свого права і саме з цієї причини не звернулася за його захистом до суду, недостатньо.
56. Ураховуючи наведене під час визначення початку відліку строку звернення до суду зі скаргою, на дії (бездіяльність) оскаржуваного суб'єкта, закріпленого у частині першій статті 341 Господарського процесуального кодексу України, необхідно враховувати поведінку скажника (чи мав він реальну можливість (повинен був) дізнатися про стверджуване ним порушення його прав, вчинені ним дії направлені на з'ясування стану виконавчого провадження тощо).
57. Об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у постанові від 04.02.2022 у справі № 925/308/13-г зазначила, що стягувач, який подав до відповідного органу заяву про вчинення відповідних виконавчих дій, однак не отримав задоволення своїх вимог, вважається обізнаним про ймовірність порушення його прав у виконавчому провадженні незалежно від того, чи отримав він від державного виконавця певні документи виконавчого провадження або відповіді.
58. У висновку про презумпцію обов'язку особи знати про стан своїх прав у виконавчому провадженні суд касаційної інстанції у справі № 925/308/13-г звернувся до правових висновків Верховного Суду, викладених, зокрема, в постановках від 14.08.2019 у справі № 910/7221/17, від 12.01.2021 у справі № 910/8794/17, від 12.10.2021 у справі № 918/333/13-г.
59. Такий правовий висновок також міститься у постанові Верховного Суду від 20.10.2020 у справі № 5019/337/11.
60. Разом з тим, об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у постанові від 04.02.2022 у справі № 925/308/13-г вказала, що позивач у цій справі не порушував питання про поновлення процесуального строку для звернення зі скаргою у виконавчому провадженні за правилами частини другої статті 341 Господарського процесуального кодексу України.
61. Не розглядалося також клопотання про поновлення процесуального строку для звернення зі скаргою у виконавчому провадженні у справах № 5019/337/11 та № 910/8794/17.

62. З постанови Верховного Суду у справі від 14.08.2019 у справі № 910/7221/17 вбачається, що пропуск процесуального строку на оскарження дій виконавця скажчик обґрунтував тим, що після прийняття постанови про арешт грошових коштів боржника від 29.05.2019 підприємство не мало можливості сплатити послуги доступу до мережі Інтернет з метою доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження.
63. У справі № 918/333/13-г в обґрунтування пропуску десятиденного строку скажчик зазначив, що про закінчення виконавчого провадження (постанова від 06.04.2015) стягувачу стало відомо тільки 08.08.2019, коли останній отримав від органу державної виконавчої служби відповідь на запит.
64. При цьому судами попередніх інстанцій у справі № 918/333/13-г встановлено, що зі скаргою вперше скажчик звернувся 16.08.2019.
65. Крім того, у вказаній справі у скарзі на дії державного виконавця скажчик визнав, що у нього був наявний доступ до відповідних інформаційних систем, які забезпечували йому доступ до інформації про виконавче провадження, а також саме скажчик зазначив, що інформація щодо прийняття державним виконавцем постанови про закінчення виконавчого провадження була розміщена у автоматизованій системі виконавчого провадження.
66. Тобто, висновки у справах № 910/7221/17 та № 918/333/13-г зроблені за інших встановлених фактичних обставин справи, а тому ці висновки не можуть бути враховані під час розгляду скарги у справі № 918/539/16.
67. Звідси доводи ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр», що судом апеляційної інстанції не враховані правові висновки, викладені у постановках об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 04.02.2022 у справі № 925/308/13-г, постановках Верховного Суду від 14.08.2019 у справі № 910/7221/17, від 12.01.2021 у справі № 910/8794/17, від 08.06.2021 та від 12.10.2021 у справі № 918/333/13-г, від 20.10.2020 у справі № 5019/337/11, є необґрунтованими.
68. Суди попередніх інстанцій встановили, що 14.05.2021 прокурор звернувся до Господарського суду Рівненської області зі скаргою на дії органу державної виконавчої служби, в якій просив суд визнати рішення начальника Сарненського районного ВДВС Яська Д. В. від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 з примусового виконання рішення Господарського суду Рівненської області від 20.09.2016 у справі № 918/539/16 неправомірним та скасувати постанову від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036.
69. При цьому прокурор просив суд поновити пропущений строк на подання цієї скарги.
70. На обґрунтування пропуску десятиденного строку прокурор зазначив, що про закінчення виконавчого провадження (постанова від 28.08.2020) стало відомо тільки 13.05.2021, у ході ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження, що підтверджується довідкою за результатами ознайомлення із матеріалами виконавчого провадження від 13.05.2021, підписаною начальником Сарненського районного ВДВС Яськом Д. В. та прокурором Сарненської окружної прокуратури Ткачуком Б. П.
71. За приписами статті 118 Господарського процесуального кодексу України право на вчинення процесуальних дій втрачається із закінченням встановленого законом або призначеного судом строку. Заяви, скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, крім випадків, передбачених цим Кодексом.
72. Водночас, згідно з частиною першої статті 119 Господарського процесуального кодексу України, суд за заявою учасника справи поновлює пропущений процесуальний строк, встановлений законом, якщо визнає причини його пропуску поважними, крім випадків, коли цим Кодексом встановлено неможливість такого поновлення.
73. Вирішення питання щодо поновлення строку перебуває в межах дискреційних повноважень суду, який за заявою сторони, прокурора чи з своєї ініціативи може визнати причину пропуску встановленого законом процесуального строку поважною і відновити пропущений строк, крім випадків, передбачених Господарським процесуальним кодексом України.
74. Поновлення пропущеного строку для подання скарги відбувається виходячи із поважності причин його пропуску. Поважними визнаються лише такі обставини, які є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення сторони та пов'язані з дійсними істотними перешкодами чи труднощами для вчинення процесуальних дій.
75. Отже, вирішуючи це питання, суд, з урахуванням конкретних обставин справи, має оцінити на предмет поважності причини пропуску встановленого законом процесуального строку, і в залежності від встановленого - вирішити питання про поновлення або відмову у поновленні цього строку.
76. За змістом статті 74 Господарського процесуального кодексу України обов'язок доказування поважності причин пропуску процесуальних строків та подача заяви про їх поновлення покладається на зацікавлену сторону.
77. При зверненні до суду зі скаргою на дії державного виконавця, саме на скажчика покладається обов'язок доведення наявності непереборних обставин, які унеможливили його звернення з такою скаргою у строк, встановлений законом.
78. Суд апеляційної інстанції у справі, що розглядається зазначив, що об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду у постанові від 04.02.2022 у справі № 925/308/13-г звернула увагу, що Верховний Суд у постановках від 09.10.2019 та від 11.10.2019 у справі № 910/22695/13 сформулював висновок щодо належної реалізації права сторони у виконавчому провадженні щодо обізнаності про стан виконавчого провадження лише у випадку вчинення виконавцем дій, спрямованих на надсилання документів у встановленому Законом України «Про виконавче провадження» порядку, розглянув та вирішив при цьому питання щодо поважності пропуску строку, визначеного пунктом «а» частини першої статті 341 Господарського процесуального кодексу України, за поданими у цих справах стороною виконавчого провадження клопотаннями про поновлення вказаного строку за правилами частини другої вказаної статті 341 Господарського процесуального кодексу України.
79. При цьому в обох наведених постановках Верховний Суд дійшов висновку, що за відсутності обов'язку у сторін виконавчого провадження відстежувати автоматизовану систему виконавчого провадження та за відсутності доказів направлення приватним виконавцем постанови про вчинення дії у виконавчому провадженні (документа виконавчого провадження), є передчасними висновки судів попередніх інстанцій про неповажність наведених скажником причин пропуску відповідного процесуального строку та про залишення скарги без розгляду.
80. Згідно із частиною першою статті 15 Закону України «Про виконавче провадження» сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник.

- 81.** Положеннями статті 18 Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, надавати сторонам виконавчого провадження, їхнім представникам та прокурору як учаснику виконавчого провадження можливість ознайомитися з матеріалами виконавчого провадження; розглядати в установлені законом строки заяви сторін, інших учасників виконавчого провадження та їхні клопотання.
- 82.** Відповідно до частини першої статті 19 Закону України «Про виконавче провадження» сторони виконавчого провадження та прокурор як учасник виконавчого провадження мають право ознайомлюватися з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, заявляти відводи у випадках, передбачених цим Законом, мають право доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження, право оскаржувати рішення, дії або бездіяльність виконавця у порядку, встановленому цим Законом, надавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у вчиненні виконавчих дій, надавати усні та письмові пояснення, заперечувати проти клопотань інших учасників виконавчого провадження та користуватися іншими правами, наданими законом.
- 83.** Згідно із частиною першою статті 28 Закону України «Про виконавче провадження» копії постанов виконавця та інші документи виконавчого провадження (далі - документи виконавчого провадження) доводяться виконавцем до відома сторін та інших учасників виконавчого провадження, надсилаються адресатам простим поштовим відправленням або доставляються кур'єром, крім постанов про відкриття виконавчого провадження, про повернення виконавчого документа стягувачу, повідомлення стягувачу про повернення виконавчого документа без прийняття до виконання, постанов, передбачених пунктами 1-4 частини дев'ятої статті 71 цього Закону, які надсилаються рекомендованим поштовим відправленням. Боржник вважається повідомленим про початок примусового виконання рішень, якщо йому надіслано постанову про відкриття виконавчого провадження за адресою, зазначеною у виконавчому документі.
- 84.** Документи виконавчого провадження надсилаються стягувачу та боржнику за їхніми адресами, зазначеними у виконавчому документі. У разі зміни стороною місця проживання чи перебування або місцезнаходження документи виконавчого провадження надсилаються за адресою, зазначеною у відповідній заяві сторони виконавчого провадження. Документи виконавчого провадження доводяться до відома або надсилаються адресатам не пізніше наступного робочого дня з дня їх винесення.
- 85.** Суд апеляційної інстанції встановив, що на виконання ухвали суду 10.09.2021 від Сарненського районного ВДВС надійшов витяг з журналу реєстрації вихідної кореспонденції, з якого вбачається, що 28.08.2020 зареєстровано у вихідну кореспонденцію за № 26650 постанову від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 зокрема адресату Сарненській місцевій прокуратурі за адресою: Рівненська область, Сарненський район, м. Сарни, вул. Демократична, 32, однак без доказів направлення вказаної постанови учасником виконавчого провадження.
- 86.** Водночас зі змісту статті 28 Закону України «Про виконавче провадження» вбачається, що постанова про закінчення виконавчого провадження надсилалася адресатам простим поштовим відправленням або доставляються кур'єром.
- 87.** Посилаючись на положення Правил та Регламенту (в редакції станом на дату винесення постанови), суд апеляційної інстанції зазначив, що на виконання приписів частини першої статті 28 Закону України «Про виконавче провадження», пункту 8 розділу III Правил ведення діловодства та архіву в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 07.06.2017 № 1829/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.06.2017 за № 699/30567 та пункту 5 розділу IV Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 05.08.2016 № 2432/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12.08.2016 за № 1126/29256, а саме щодо відправки відповідальною особою органу державної виконавчої служби - Сарненського районного ВДВС постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 протягом 24 годин з моменту формування журналу реєстрації вихідної кореспонденції мають бути надані відомості про поштові відправлення, оформлені працівником органу поштового зв'язку з проставленням підпису останнього та відбитком календарного штемпеля, які повернуті відправнику.
- 88.** Однак, матеріали справи вказаних доказів не містять та Сарненським районним ВДВС суду апеляційної інстанції не надані.
- 89.** Ураховуючи вищевикладене, колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що наданий Сарненським районним ВДВС витяг з журналу реєстрації вихідної кореспонденції, не спростовує твердження прокурора про неотримання Сарненською місцевою прокуратурою за адресою: Рівненська область, Сарненський район, м. Сарни, вул. Демократична, 32, примірника постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036.
- 90.** Отже, відсутність доказів направлення Сарненським районним ВДВС постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 зокрема, Сарненській місцевій прокуратурі, свідчить про порушення прав останньої бути обізнаною про хід виконавчого провадження та на здійснення своєчасних процесуальних заходів для запобігання порушенню її прав та охоронюваних законом інтересів.
- 91.** При цьому апеляційний господарський суд на підставі аналізу вищезазначених норм права дійшов висновку про те, що права сторони у виконавчому провадженні щодо обізнаності про стан виконавчого провадження будуть належним чином реалізовані лише у випадку вчинення виконавцем дій, спрямованих на надсилання документів у порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження» та відповідними підзаконними нормативними актами.
- 92.** Суд апеляційної інстанції зазначив, що здійснення поштового відправлення постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 Сарненській місцевій прокуратурі за адресою: Рівненська область, Сарненський район, м. Сарни, вул. Демократична, 32, залежало виключно від органу державної виконавчої служби, який направляє вказану постанову.
- 93.** Проте доказів направлення вищевказаної постанови прокуратурі органом державної виконавчої служби суду не надано.
- 94.** Разом з тим, апеляційний господарський суд встановив, що за матеріалами справи прокуратурі про закінчення виконавчого провадження № 53290036 з примусового виконання рішення Господарського суду Рівненської області від 20.09.2016 у справі № 918/539/16 стало відомо 13.05.2021 у ході ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження, що підтверджується довідкою за результатами ознайомлення із матеріалами виконавчого провадження від 13.05.2021, підписаною начальником Сарненського районного ВДВС Яськом Д. В. та прокурором Сарненської окружної прокуратури Ткачуком Б. П., а тому у цьому випадку перебіг десятиденного строку для подання скарги на дії органу державної виконавчої служби почався з 13.05.2021.
- 95.** З огляду на викладене Верховний Суд погоджується з висновком апеляційного господарського суду, що суд першої інстанції, обмежившись лише посиланням на те, що неотримання скаргником постанови від 28.08.2020 про закінчення виконавчого провадження № 53290036 не перешкоджало своєчасному зверненню за захистом своїх порушених прав з огляду на відкритий доступ до

автоматизованої системи виконавчого провадження, дійшов передчасного висновку щодо відсутності підстав для визнання наведених скажником причин пропуску процесуального строку поважними.

96. При цьому суд апеляційної інстанції правильно врахував вищевказані правові висновки, викладені у постановвах Верховного Суду від 09.10.2019 та від 11.10.2019 у справі № 910/22695/13.

97. Разом з тим суд касаційної інстанції звертає увагу на те, що оцінка доводів касаційної скарги, спрямованих на заперечення встановлених судами обставин справи та переоцінку доказів у ній, перебуває поза межами перегляду справи судом касаційної інстанції, який відповідно до частини другої статті 300 Господарського процесуального кодексу України не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.

98. У касаційній скарзі ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр», посилаючись на пункти 2, 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України, також зазначає про необхідність відступу від правових висновків, викладених в постановвах Верховного Суду від 09.10.2019 та від 11.10.2019 у справі № 910/22695/13, та про відсутність висновку Верховного Суду щодо застосування статті 28 Закону України «Про виконавче провадження», Правил та Регламенту.

99. Щодо цих доводів скажника суд касаційної інстанції зазначає, що відповідно до частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України підставами касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пунктах 2, 3 частини 1 цієї статті, є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права, у зв'язку з чим для з'ясування законності чи необґрунтованості оскаржуваної ухвали не має істотного значення обставина непідтвердження зазначених скажником підстав касаційного оскарження, передбачених пунктами 2, 3 частини другої статті 287 Господарського процесуального кодексу України, оскільки відповідне посилання скажника ґрунтується на помилковому ототожненні ним підстав касаційного оскарження, які (підстави) стосуються виключно випадків оскарження судових рішень, зазначених у пунктах 1, 4 частини 1 цієї статті (передусім оскарження рішення суду першої інстанції по суті спору після його апеляційного перегляду), та підстав касаційного оскарження судових рішень, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, що нормативно врегульовані окремо (подібний правовий висновок викладено у постановвах Верховного Суду від 11.08.2020 у справі № 910/14279/18, від 31.08.2021 у справі № 910/27779/14, від 24.11.2021 у справі № 908/3994/14).

100. ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» також вказує, що не було повідомлено про дату, час та місце розгляду справи (10.03.2022), тому суд апеляційної інстанції повинен був відкласти розгляд справи. Натомість апеляційний господарський суд розглянув скаргу, чим на думку скажника, порушив його право на судовий захист.

101. Колегія суддів суду касаційної інстанції щодо вказаних доводів скажника зазначає, що ухвалою Північно-західного апеляційного господарського суду від 21.02.2022, якою розгляд скарги призначено на 10.03.2022, повідомлено учасників справи та Сарненський районний ВДВС, що неявка їх представників в судові засідання не є перешкодою для розгляду апеляційної скарги, тобто явка учасників справи не визнавалася обов'язковою.

102. При цьому відкладення розгляду справи є правом та прерогативою суду, основною умовою для якого є не відсутність у судовому засіданні представників сторін, а неможливість вирішення спору у відповідному судовому засіданні.

103. До того ж, розгляд апеляційної скарги ухвалами Північно-західного апеляційного господарського суду від 28.07.2021 та від 28.08.2021 був призначений на 26.08.2021 та 08.09.2021 відповідно, ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» подало відзив на апеляційну скаргу, в якому наведено заперечення щодо апеляційної скарги, про що зазначено в оскаржуваній постанові суду апеляційної інстанції.

104. За таких обставин касаційна скарга ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» є необґрунтованою, а оскаржуване судові рішення ухвалене з дотриманням норм матеріального та процесуального права.

Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

105. За змістом частин першої, третьої статті 304 Господарського процесуального кодексу України ухвали судів першої та апеляційної інстанцій можуть бути оскаржені в касаційному порядку у випадках, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 287 цього Кодексу. Касаційні скарги на ухвали судів першої чи апеляційної інстанції розглядаються у порядку, передбаченому для розгляду касаційних скарг на рішення суду першої інстанції, постанови суду апеляційної інстанції.

106. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 308 Господарського процесуального кодексу України суд касаційної інстанції за результатами розгляду касаційної скарги має право залишити судові рішення судів першої інстанції та апеляційної інстанції без змін, а скаргу без задоволення.

107. Згідно з положеннями статті 309 Господарського процесуального кодексу України суд касаційної інстанції залишає касаційну скаргу без задоволення, а судові рішення - без змін, якщо судові рішення, переглянуте в передбачених статтею 300 цього Кодексу межах, ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права. Не може бути скасоване правильне по суті і законне рішення з одних лише формальних міркувань.

108. Зважаючи на викладене, касаційну скаргу ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» слід залишити без задоволення, а постанову суду апеляційної інстанції - без змін.

Щодо судових витрат

109. З огляду на висновок Верховного Суду про залишення касаційної скарги ТОВ «Селищанський гранітний кар'єр» без задоволення судові витрати, понесені у зв'язку з переглядом справи в суді касаційної інстанції, покладаються на скажника.

Керуючись статтями 300, 301, 304, 308, 309, 314, 315, 317 Господарського процесуального кодексу України, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

1. Касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Селищанський гранітний кар'єр» залишити без задоволення.

2. Постанову Північно-західного апеляційного господарського суду від 10.03.2022 у справі змін.

№ 918/539/16 залишити без

Постанова набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Головуючий суддя

В. Ю. Уркевич

Судді:

Є. В. Краснов

Г. М. Мачульський